

ČASOSKOP

PREDLOGI ZA PRIPRAVO NA OGLED PREDSTAVE

Nekaj pomembnih letnic iz zgodovine mesta Maribor, povezanih tudi z našo predstavo:

- 1164 Prva omemba gradu na Piramidi – castrum Marchburch.
- 1209 Maribor je prvič omenjen kot trg – forum Marhpurch.
- 1254 Maribor je bil prvič omenjen kot mesto – civitas Marpurg.
- 1277 Listina o židovski posesti v Mariboru.
- 1280 Listina o splavarjenju po Dravi.
- 13. stoletje Mesto je dobilo obzidje.
- 1471 Turki so prvič prišli na Štajersko.
- 1497 Židje so bili pregnani iz Maribora.
- 1532 Sto tisoč Turkov je tri dni oblegalo mesto. Niso ga zasedli.
- 16. in 17. stoletje Obdobje najhujših požarov, v katerih je zgorelo skoraj vse mesto.
- 1624 V Mariboru se je prvič pojavila kuga.
- 1681 Postavljen je bil spomenik Mariji na Glavnem trgu – v hvaležnost, ker je kuga prenehala moriti.
- začetek 18. stoletja Na Grajskem trgu so postavili znamenje Sv. Florijana, zavetnika pred požari.

- 1817 V Mariboru se je nastanil 47. pešpolk avstrijske cesarske vojske.
- 1847 V Maribor po novozgrajeni železniški progi prvič pripelje lokomotiva Ocean.

Slovarček starinskih besed, nemških besed in popačenk, ki so bile ali pa so še pogoste v govornem jeziku v Mariboru in okolici:

- ajnpren župa – juha na osnovi prežganja
- apotekar – lekarnar
- birt – gostilničar
- črni pulfer – smodnik
- dohtar – zdravnik
- fajfa – pipa
- flos – splav
- gerade aus – naravnost
- glad – lakota
- klošter – samostan
- kufer – kovček

kugla – kropla
lojtra – lestev
penezi – denar
turščica – koruza
trefpunkt – mesto srečanja
tružica – škatla
soldat – vojak
šajka – manjši splav
šlus – konec
špaga, štrik – vrv
vahter – čuvaj
die Zeit – čas

Rittmeister je zgodovinski vojaški čin za konjeniške častnike, ki so ga uporabljali v Nemčiji in Avstriji; ustrežal je položaju stotnika v drugih rodovih oboroženih sil. Leta 1945 so ta čin odpravili v Nemčiji, v Avstriji pa je ostal kot policijski in žandarmerijski čin do leta 1978. Sam čin še danes uporabljajo v konjeniških enotah Danske in Norveške (zapisano ritmester oz. rittmester).

O položaju slovenskega in nemškega jezika v Mariboru v 19. stoletju piše v svojih spominih matematik in fizik Anton Šantl (1845–1920), ki je v Mariboru hodil v gimnazijo: »Sedanji rod si pač ne more dobro predstavljati takratnih razmer glede slovenskega jezika. Pomisliti je treba, da je skoraj vse, kar imamo dandanes slovstva in pevskih skladb, nastalo šele pozneje, da je bilo takrat šele 9 let po l. 1848, ko so se posamezni možje začeli prvič nekoliko narodno zavedati. Ves tedanji rod je zrasel v tradiciji, da se slovenščina sicer govori, ne pa piše; kar je pisano, mora biti nemško. Slovenščina se je v ljudski šoli edino rabila, da se je lahko z učenci sploh govorilo in da so se ti naučili katekizem in molitvene knjige brati; pravi smoter šole je bil priučenje nemščine. In med ljudmi, ki so kolikor toliko nemško znali, se je vedno govorilo nemško; slovensko so govorili le ljudje, ki niso imeli priložnosti se nemščine naučiti, torej analfabeti in tisti, ki so to, kar so se v ljudski šoli naučili, spet pozabili. Govoriti slovensko je bil znak neomikanosti;

omikani Slovenec je ta jezik rabil v govoru z neomikanci ...« (Mariborska knjiga, Slovenska matica, Ljubljana 1999)

REŽISER IN GLASBENIK

Matija Solce je režiser, lutkar, igravec in glasbenik. Na gledališki akademiji DAMU v Pragi na oddelku za lutkovno in alternativno gledališče pripravlja doktorat. S svojimi avtorskimi predstavami Male nočne zgodbe, E beh?, Nos, Srečne kosti in Pozor, los!, ki nastajajo v okviru leta 2002 ustanovljenega Teatra Matita, je že nekajkrat obšel svet in prejel več nagrad na mednarodnih festivalih po svetu, nacionalnih lutkovnih festivalih na Češkem in v Sloveniji. Kot režiser in glasbenik podpisuje predstave Močeradek gre čez cesto, Štirje Muzikantje in Kabaretluknja v Lutkovnem gledališču Ljubljana ter Proces ali Žalostna zgodba Josefa K. v Lutkovnem gledališču Maribor. Tudi omenjene predstave so prejele nagrade na mednarodnih festivalih. Matija Solce prireja in vodi mednarodne glasbene in gledališke delavnice za otroke in odrasle ter sodeluje z mnogimi glasbeniki in gledališkimi ustvarjalci po vsem svetu.

Več o Matijevem ustvarjanju najdete na spletni strani:
<http://www.teatromatita.com/>

SCENOGRAFKA, AVTORICA LUTK IN KOSTUMOGRAFKA

Sara Evelyn Brown je scenografka in interdisciplinarna umetnica iz Velike Britanije. Pred nedavnim je končala študij na Royal Central School of Speech and Drama v Londonu, kjer je študirala lutkovno umetnost in odrsko oblikovanje. Kot scenografko jo zanimajo razmerja med gibanjem, zvokom in vizualnim jezikom ter umetniške instalacije. Deluje kot lutkovna ustvarjalka in lutkovna igralka. Doslej je sodelovala pri projektih v V & A muzeju v Londonu, v gledališču The Little Angel, Moving Stage Marionette Company, pri olimpijskih igrah leta 2012, evropskem projektu EU/YIA Islandija & Die Woe Spielen v Nemčiji.

PREDLOGI ZA OBRAVNAVO PO OGLEDU PREDSTAVE

V Pokrajinskem muzeju Maribor si oglejte izjemno zanimive zbirke, ki vas popeljejo v zgodovino mesta Maribor:
<http://www.museum-mb.si/>

Na spletu poiščite stare risbe, slike in fotografije Maribora in opazujte, kako se je mesto spreminjalo skozi čas.

Na zemljevidu Maribora poiščite stare ulice, trge in prehode, ki s svojimi imeni spominjajo na prebivalce in njihove poklice nekoč:
Lekarniška, Gosposka, Židovska ulica in Židovski trg, Ulica ob jarku, Vojašniška ulica in Vojašniški trg, Pristaniška, Usnjarska, Barvarska in Mlinska ulica, Splavarski, Mesarski in Tkalski prehod.

Na sprehodu po mestu bodite pozorni na napisne table, ki vam povedo več o mestnih stavbah, spomenikih in trgih.

V knjigah in na spletu poiščite podobe in zapise o obrteh in poklicih, ki so jih ljudje nekoč opravljali.

V dve skupini razporedite obrtnike in poklice nekdanjega Maribor – tiste, ki jih najdemo še danes, in tiste, ki jih ljudje ne opravljajo več:
mizar, tesar, sodar, stolar, kolar, rezbar, pek, mesar, branjevec, vinski trgovec, nožar, rokavičar, nogavičar, krojač, glavnikar, klobučar, lasuljar, zlatar, pasar, zvonolivar, tkalec, vrvar, barvar, usnjar, čevljar, sedlar, brivec, mestni sel, ključavničar, steklar, puškar, dimnikar, knjigovez, izdelovalec pip, kamnosek, stražmojster, beraški sodnik, dekliški učitelj

...

Starejši gledalci preberite odlična romana pisateljice Zlate Vokač Marpurgi in Knjiga senc, ki govorita o zgodovini Judov v Mariboru.

Svojevrsten poklon mestu predstavlja zbirka pesmi, zgodb in pričevanj z naslovom Mariborska knjiga urednika Andreja Brvarja.

Pestro sliko Maribora v 19. stoletju in zgodovino mesta je zapisal profesor Rudolf Gustav Puff v knjigi Maribor, njegova okolica, prebivalci in zgodovina.

V knjižnici poiščite še več monografij mesta Maribor.

MCLU
Koper

